

Статьи А. Злочевской печатали такие авторитетные журналы, как «Вопросы литературы», «Русская литература», «Вестник Московского университета. Серия 9. Филология», «Филологические науки», «Русская словесность», «Studia Slavica Hungarica», «Opera Slavica», «Nová rusistika», «Ros-sica Olomucensia» и др. Она была уникальной личностью, чрезвычайно отзывчивой и доброжелательной. Вечная память яркому ученому и выдающемуся человеку Алле Владимировне Злочевской!

Алла Шешкен

<https://doi.org/10.5817/NR2022-2-11>

Tři zastavení s Jaroslavem Vávrou (21. 3. 1930 – 27. 8. 2022)

Jsou tomu dva roky, co si literárněvědná a pedagogická veřejnost připomněla devadesáté narozeniny našeho předního znalce ruské poezie 20. století, literárního vědce a vysokoškolského pedagoga, PhDr. Jaroslava Vávry, CSc. Bylo napsáno mnohé o přínosu této osobnosti naší literární vědě. V srpnu letošního roku nás Jaroslav Vávra navždy opustil. Odešel jeden z posledních představitelů silné generace uznávaných rusistů, kteří působili v druhé polovině 20. století a na počátku nového milénia.

Vávřův vědecký a pedagogický přínos byl a bude jistě předmětem dalšího zkoumání. Měřítkem velké osobnosti však

není jen počet stran naučných pojednání, není jím jen počet citací v recenzovaném tisku, ani počet semestrů, které odučil, a množství konferencí a kongresů, kde vystupoval. Každá velká osobnost zanechává ve svém publiku vždy hlubší stopu, nežli data, jejich interpretace a poučky. Působení silných osobností vždy představuje i hlubší přesah do myslí, citů a konání lidí, kteří se s nimi setkají. A právě takovou osobností Vávra byl.

Poprvé jsem se s Jaroslavem Vávrou setkal coby student literatury v polovině 70. let minulého století v rámci úvodního semináře literární vědy. Jako mladý namyšlený frajírek jsem si vybral k studiu „přečtené literatury“ obsáhlý seznam, kde převažovala poezie. Myslel jsem si naivně, jak jsem na to vyzrál, protože poezie je kratší nežli próza a nebudu muset trávit spoustu času čtením tlustých knih. Stačil však jeden seminář a byl jsem vyveden z omylu. Od Vávry jsem se naučil, jak hutná dokáže být poezie, kolik významů, obsahů, nuancí a emocí se skrývá v několika řádcích, jak těžké a zároveň uchvacující může být vnímání a prožívání poezie, že poezie není nic povrchního, že vyžaduje velké úsilí, zkušenosti, čtenářskou pokoru, nepředstíranou vnitřní kázeň, citlivost a vnímavost zároveň. Naučil jsem se, že stačí pár veršů, aby vyjádřily to, co jinde třeba celý svazek řeči vázané. Poznal jsem, že na čtení poezie je třeba víc času a snahy, nežli u prózy. Naučil jsem se poezii číst, rozumět jí a milovat ji. Bylo to proto, že Vávra sám poezii miloval a miloval své studenty a dokázal je pro

svou vášeň získat. A právě proto studenti milovali jeho.

Druhým obdobím, kdy Jaroslav Vávra ovlivnil můj nejen vědecký a pedagogický život, bylo naše společné působení na literárněvědném oddělení katedry rusistiky FF UK. To jsme již vedli debaty zejména nad poezií ruskou. Nezapomenutelné byly naše debaty nad mnohovrstevnatostí a neobvyklou rozmanitostí ruské poezie. Stále znovu a znovu jsme prozkoumávali fenomén velice bohaté, plastické a stylisticky pestré mnohaúrovňové ruštiny jak stvořené pro poezii. Odhalovali jsme, jak k fenoménu ruské poezie přispívá velká slohová rozmanitost, obraznost, frazeologie a idiomatičnost stejně jako pohyblivý přízvuk, redukce výslovnosti a celkem volná stavba vět i další vlastnosti, které z ruštiny dělají jazyk jak stvořený pro poezii a uměleckou prózu. Zkoumali jsme, jak to vše dává ruské poezii schopnost strhujícím způsobem zobrazit nebývale obrovskou obsahovou škálu, navíc podanou čtenáři a posluchači přirozeným tokem řeči zvýrazněné přízvuky, intonací, melodičností. Vávra mě naučil, jak velkým dobrodružstvím může být zkoumání literatury, jak nezbytné je však také znát vlastní řemeslo, kterým je vázána poezie a vůbec literatura. Hloubka bedlivého zkoumání matérie a ovládnutí řemesla bylo to, co mě Vávra tehdy naučil.

V polovině 90. let se naše profesní dráhy částečně rozešly. Zůstalo však přátelství. Bylo to období pro mne neméně důležité. Poznal jsem za ono poslední čtvrt století, že osobnost – natož

vědeckou a pedagogickou – netvoří jen hloubka odborných znalostí, ale že ke každé osobnosti patří i velká lidskost a pokora, že veškeré školometství a poučování je kontraproduktivní úspěchu dobrého učitele. Jaroslav měl obrovský zájem o život kolem sebe, sledoval dění u nás i ve světě, byl pořád obklopen přáteli, staral se do posledních chvil aktivně o rodinu, o domácnost své dcery a vnoučat. Žil duchem stále mladým. Byl obdařen úžasnou pamětí, velkým vypravěčským talentem, měl skvělý smysl pro humor a krásně zpíval a recitoval spatra své milované básníky i poezii lidovou... Do posledních dnů se účastnil debat, scházel se s přáteli, četl, vedl Českou asociaci rusistů, tvořil odborné recenze, předával své zkušenosti, radil mladším kolegům, byl stále aktivní... zkrátka měl velký lidský přesah nad rámec samotné vědy. Byl to slušný, vlídný, přátelský a komunikativní člověk. Vše, co říkal a dělal, bylo autentické a přesvědčivé. Proto jeho odchod poznamenal nás všechny, kteří jsme ho znali. Proto nezemřel sám. Zemřel tak, jak všichni doufáme – obklopen milující rodinou a přáteli, v nichž zůstal vžít navždy kus jeho osobnosti.

Michail Odarčenko

<https://doi.org/10.5817/NR2022-2-12>

Památce Sergeje Makary

V srpnu 2022 zemřel ukrajinský a slovenský básník, literární vědec a překladatel, člen Spolku slovenských spisovateľov